

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΣ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ Η ΑΣΚΟΥΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΥΠΑΝΑΠΤΥΚΤΩΝ

«Έχθρὸς εἶναι ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία»

Ὑπὸ τοῦ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

[Ὁ βουλευτὴς Ἀθηνῶν, πρώην ὑπουργός, τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς καὶ ἀπὸ τετραετίας διοικητὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς Διεθνoῦς Τραπεζῆς κ. Γρηγ. Κασιμάτης ἐξεφώνησε τὸν κατωτέρω λόγον ἐνώπιον τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν διοικητῶν τῆς ἐν λόγω Τραπεζῆς καὶ τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, τὸν Σεπτέμβριον 1960].

Ὅ,τι χαρακτηρίζει πάντοτε τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἐξέλιξις, σήμερον δὲ ὁ ραγδαῖος ρυθμὸς τῆς. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δὲν δικαιολογεῖται πλέον νὰ ἀγνοεῖ αὐτὸν τὸν ἀδυσώπητον νόμον, τὸν ὁποῖον ὁ ἀρχαῖος Ἕλληνας εἶχε ἐκσφενδονίσει πρὸ εἴκοσι πέντε αἰῶνων. «Τὰ πάντα ρεῖ». Πρὸ διακοσίων σχεδὸν ἐτῶν ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις ἤμποροῦσε ἀκόμη νὰ ὁμιλῇ περὶ φυσικῶν δικαιωμάτων. Σήμερον, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Science - Fiction δὲν δικαιολογεῖται ἡ πίστις εἰς τὸν ἀκίνητισμὸν τῶν κοινωνιῶν. Καὶ ὅποιος ὁμιλεῖ περὶ κοινωνιῶν ἔννοεῖ, κατ' ἀνάγκην, ἐπίσης τὰς ιδέας καὶ τὰ συστήματα.

Ἄλλ' ἡ ἐξέλιξις ἤμπορεῖ νὰ ξετασθῇ ἀπὸ δύο σκοπιᾶς. Μὲ τὸ περισκόπιον ἐστραμμένον πρὸς ὅ,τι ἔγινε. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον τοῦ ἱστορικοῦ. Καὶ μὲ τὴν προσοχὴν κατευθυνομένη πρὸς ὅ,τι εἶναι πιθανὸν νὰ γίνῃ. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ οἰκονομολόγου καὶ τοῦ ἀνθρώπου τῆς οἰκονομικῆς πράξεως. Βέβαια, τὸ ἔργον τῆς δευτέρας περιπτώσεως εἶναι λεπτότερον ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ ἱστορικοῦ. Διότι ὅσοι ἐπιδίδονται εἰς αὐτὸ ἔχουν τὸν κίνδυνον νὰ ἀπατηθοῦν. Χωρὶς κίνδυνον ὅμως δὲν γίνεται τίποτε. Τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρως ἐπιχειρήσεως ἐθαυματούργησε τὸν 19ον αἰῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ, διότι ὁ ἐπιχειρηματίας ἀνελάμβανε τὸν κίνδυνον τῆς ἀποτυχίας τὴν ὁποῖαν ἐπλήρωνε μὲ τὴν καταστροφὴν του. Σήμερον τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι θεωρητικὴ πλέον κατασκευή. Διότι ἡ κοινωνικὴ ἀντίληψις εἰς μίαν μαζικὴν κοινωνίαν δὲν δέχεται ἀδιαμαρτυρητῶς τὴν ἀκαμπτὸν ἐφαρμογὴν τοῦ «νόμου τῆς ἐπιλογῆς» ποῦ εἰ-

ναι ἡ ἄλλη προϋπόθεσις τοῦ συστήματος τῆς ἐλευθέρως ἐπιχειρήσεως. Ἄλλὰ καὶ κυρίως διότι, ὅπως ἐτόνισε πρὸ ἐτῶν ἤδη ὁ καθηγητὴς Robinson, ἠμβλῆνθη πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἡ ἔλιξις τοῦ ἀτομικοῦ κινδύνου. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε βέβαια καὶ τὸ μέγεθος ποῦ ἀπαιτοῦν αἱ ἐπιχειρήσεις σήμερον. Αἱ οικονομικαὶ προϋποθέσεις τῆς ἐπιτυχίας μιᾶς ἐπιχειρήσεως κινουμένης μετὰ συγχρονισμένον ἐξοπλισμὸν διὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐξέλιξιν, ὑπερβαίνουν τὰς δυνάμεις τῶν ἰδιωτῶν καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς ὑπερανεπτυγμένας κοινωνίας. Τοῦτο, βέβαια, δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκην κρατικοποίησιν, σημαίνει ὅμως ὅπως οἴηται εὐρυτάτην συνεργασίαν πολλῶν ἀνθρώπων, ἡ ὅποια περιστέλλει τὸν ἀτομιστικὸν χαρακτήρα τῆς οικονομίας. Ὅτι γίνεται πλέον τὸ μεγάλο, ἐπιτυγχάνεται μετὰ ξένα χρήματα, χρήματα τῶν Τραπεζῶν, δηλαδὴ κατ' ἀρχὴν τοῦ ἀθῶου κοινοῦ. Ἔτσι ἡ ἐλευθέρως ἀτομικὴ ἐπιχείρησις καταλήγει νὰ μὴ εἶναι οὔτε ἀτομικὴ διότι γίνεται μετὰ χρήματα πολλῶν, οὔτε ἐλευθέρως διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς χρηματοδότας οἱ ὅποιοι ἐλέγχουν καὶ δὲν βοηθοῦν ἀπλῶς τὸν ἐπιχειρηματίαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἠμποροῦν καὶ νὰ διευθύνουν. Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ ἐὰν ἐλέγετο ὅτι ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς ἐφόνευσε τὴν ἐλευθέρως ἐπιχείρησιν ὑπὸ τὴν παλαιάν της μορφήν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ πρόγνωσις τοῦ Μάρξ, ὁ ὅποιος ἠμπορεῖ νὰ ἔθεσε τὴν θρυαλλίδα τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὸν κόσμον, ὑπῆρξεν ὅμως ἴσως ὁ κλασικώτερος τῶν κλασικῶν οικονομολόγων, διεψεύσθη. Ὁ Μάρξ, ὡς γνωστόν, εἶχε προβλέψει τὴν συγκέντρωσιν τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς εἰς χεῖρας ὀλίγων ἰδιωτῶν. Ἄλλὰ διαψεύδεται ἐκ τοῦ ἰδίου λόγου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς θεωρίας αὐτῆς τοῦ Μάρξ, διότι ἐξαφανίζεται καὶ ὁ μονοπωλιακὸς καπιταλισμὸς, ὁ ὅποιος ἐκυριάρχησε κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τοῦ πολέμου δεκαετηρίδας. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐκάστης χώρας τὰ Τραπεζικὰ συγκροτήματα ὑπῆρξαν οἱ ἄρμοι τῆς οικονομίας καὶ τῆς προόδου. Τὸ σύστημα δὲ ἐπεξετάθη, ὡς ἦτο φυσικόν, καὶ εἰς διεθνή κλίμακα καὶ ἡ ἀγορὰ τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων διηύθησαν τὰς οικονομίας ὄλων σχεδὸν τῶν χωρῶν.

Ἡ οικονομία δὲν ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν εἰς τὸν κανόνα. Καὶ ἡ οικονομία ἔχει τοὺς νόμους της, ὅπως ὅλοι ὅμως οἱ νόμοι ἔτσι καὶ οἱ οικονομικοὶ νόμοι μεταβάλλονται. Αἱ δὲ μεταβολαὶ δὲν ἐπέρχονται πάντοτε ἀπὸ τὴν θέλησιν τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἄν τοῦτο εἶναι ἀληθὲς εἰς τὰς ἐσωτερικὰς οικονομίας τῶν διαφόρων κρατῶν, εἶναι ἔξ ἴσου ἀληθὲς καὶ διὰ τὴν διεθνήν οικονομίαν.

Ἡ διεθνὴς οικονομία ἔχει μετὰ τὸν δεῦτερον πόλεμον, καὶ συνεπέειξεν αὐτοῦ, μεταβάλλει ριζικῶς ὄψιν. Εἶναι δὲ τοῦτο ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ἀπετέλει ἐσφαλμένον μῦθον τὸ κατὰ κόρον λεγόμενον ὅτι ἡ οικονομικὴ ἀποφίσις προηγείται τῆς πολιτικῆς. Τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπέδειξαν ὅτι ἡ πολιτικὴ προηγείται καὶ

κυβερνᾷ τὴν οἰκονομίαν. Ἐπαυσευ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν, διὰ νὰ χρησιμοποιοῦσμεν γνωστὴν μεταφοράν, ἡ φιλοσοφία ἦτο, κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν φράσιν *Ancilla Theologiae*, καὶ ἡ πολιτικὴ θεραπείαις τῆς οἰκονομίας. Ὅποιος διατηρεῖ ἀκόμη μερικὰς ψευδαισθήσεις ὡς κάμη ἓνα περίπατον εἰς τὰς νεοχειραφετηθείσας χώρας, ἰδίως εἰς ἐκείνας πού δὲν παρακάθηνται ἀκόμη εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν, καὶ τὰς ὁποίας προβλέπω ὅτι ταχέως θὰ ἐπισκεφθῇ ὁ κ. Black, καὶ θὰ κάμη πολὺ καλά, θέτων τὰς ἐξαιρετικὰς του ἰκανότητας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κοινοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος ὄλων μας. Συγχρόνως ὁμως θὰ θέσῃ καὶ τὰς οἰκονομικὰς του δοξασίας εἰς δεινὴν δοκιμασίαν. Ἐνῶ ταυτοχρόνως ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν, χωρὶς τὰ ἰδικὰ μας προσχήματα, χωρὶς Τραπεζὰς καὶ Νομισματικὰ Ταμεῖα, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἰδίους λόγους, θὰ κάμουν τὸ ἴδιον ἄλλοι φορεῖς τοῦ διεθνοῦς οἰκονομικοῦ συναγωνισμοῦ, ὅπως θὰ ὀνομάζεται ἐπὶ μερικὰ ἔτη ἡ λεγομένη συνύπαρξις, πού δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ μία μορφή ψυχροῦ πολέμου. Πολέμου ἀναιμάκτου ἴσως διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἴσως ὁμως θανατηφόρου διὰ τὰς ἰδεολογίας καὶ τὰς ἐντεῦθεν καὶ τὰς ἐκεῖθεν τοῦ χάνδακος, πού χωρίζει καθέτως τὴν λεγομένην Δύσιν μὲ τὴν λεγομένην Ἀνατολήν. Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἐνοιῶν ὑπάρχει ὁ τρίτος κόσμος, ὁ κόσμος τῶν ὑποαναπτύκτων λαῶν. Ὁ τρίτος κόσμος δὲν εἶναι μόνον ὁ ἀφρασιατικὸς. Ἡ χειραφέτησις τοῦ τελευταίου θὰ δώσῃ—ἔδωσεν ἤδη νέον δυναμισμόν καὶ εἰς τοὺς ὑποαναπτύκτους τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ τρίτος αὐτὸς κόσμος ἀποτελεῖ τὸ λάφυρον τοῦ νικητοῦ εἰς τὴν οἰκονομικὴν διεκκυστίδα μεταξὺ τῶν δύο κόσμων. Εἶναι ὁμως πιθανόν ὅτι αἱ ἀνάγκαι του καὶ αἱ ἀντιδράσεις του θὰ ἐρειπώσουν ὀριστικὰ μερικὰς ἀπὸ τὰς ἤδη κλονιζόμενας θρησκείας τοῦ καιροῦ μας. Ἀλλὰ τὰ αἷτια τῆς διεκκυστίδας εἶναι πολιτικά. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι πολὺ σκόπιμον ἢ ἄσκησις τῆς προσπάθειας νὰ γίνεταί ἀπὸ μέρους μας μὲ κριτήρια μόνον οἰκονομικά. Τέτοια κριτήρια δὲν θὰ ἐδικαιολόγουν τὴν παροχὴν κανενὸς δανείου χωρὶς ἐγγυήσεις, πού κανένα κράτος—ἰδίως ἐκ τῶν ὑποαναπτύκτων—δὲν θὰ ἐδέχετο νὰ δώσῃ καὶ κανένα κράτος ἐκ τῶν πλουσίων καὶ ἰσχυρῶν δὲν θὰ ἔσπεργε νὰ καλύψῃ ἐνόπλως ἐν περιπτώσει ἀθετήσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ὀφειλετῶν. Ἡ περιπέτεια τοῦ Σουέζ, μολοντί ἐκαλύπτετο μὲ μίαν ἰδεολογικὴν ἀχλὺν, ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον ὀλίστημα τῆς Δύσεως. Σήμερον βλέπομεν νὰ γίνωνται τόσαι δημεύσεις περιουσιῶν ὀργανισμῶν ἰσχυροτάτων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν χωρῶν καταγωγῆς των καὶ οὐδὲ κὰν προφορικαὶ ἀπειλαὶ παρεμβάσεως ἐκτοξεύονται. Ἀπειλοῦνται μόνον ἐκάστοτε ἀντίποινα τὰ ὁποῖα ὁμως συνήθως καταλήγουν ἐναντίον ἐκείνων πού τὰ προκαλοῦν. Οἱ ὁμολογιοῦχοι τῶν ἑλληνικῶν δανείων χάνουν τὸ μέρος τοῦ δικαίου πού ἔχουν—διότι βεβαίως ἔχουν κατὰ κάποιον μέρος δίκαιον αὐτοὶ ἢ μᾶλλον οἱ δικαιοπάροχοί τους ὄχι ὁμως εἰς ὅσα ζητοῦν—

μέ τον τρόπον πού διεκδικούν τὰ δικάιά τους ἀπό μίαν χώραν εἰς τήν οἰκονομίαν τῆς ὁποίας ἡ ξένη κατοχή γενομένη χωρὶς ὑπαιτιότητα τῆς Ἑλλάδος, ἔστοίχισε ὀκτῶ δισεκατομμύρια δολλάρια, μὴ πληρωθέντα ἀπὸ κανένα, μέ τὰς πιέσεις πού ἀσκούν εἰς κάθε περίπτωσιν πού ἡ Ἑλλάς διαπραγματεύεται οικονομικὰς ἢ ἄλλας διεθνεῖς συμφωνίας καὶ μέ τήν ἀνάληπτον διάκρισιν πού κάμνουν μεταξύ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ δημοσίου χρέους, τὸ ὅποιον βέβαια δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὴ ἐξυπηρετηθῆ ἂν πληρωθῆ τὸ ἐξωτερικόν! Ἄλλὰ ἡ ἐποχὴ καὶ τῶν ἀντιποίνων πλέον παρήλθε. Καὶ τὰ κράτη πού ἔχουν ἀπόφασιν νὰ ἀνασυγκροτηθοῦν καὶ εὐρίσκουν κλειστὰς τὰς θύρας τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν, ἐθνικῶν ἢ διεθνῶν, οὐδὲ τῆς Τραπεζῆς μας ἐξαιρουμένης, δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ἐφαρμόσουν τὸ πρόγραμμά τους μέ ἄλλους συνδυασμούς. Ἡ πείρα τὸ δείχνει. Καὶ ἡ πείρα αὐτὴ θὰ πλουτισθῆ ἀσφαλῶς καὶ θὰ ἀποτελέσῃ παράδειγμα πρὸς μίμησιν μέ τήν διαγωγὴν τῶν κρατῶν πού προβλέπω ὅτι θὰ δεχθῶμεν ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς ἔτους εἰς τοὺς κόλπους μας. Ἄν λοιπὸν πρὸ τριετίας ἔδιδα εἰς τήν πολιτικὴν πού ἐφαρμόζει ἡ Τράπεζα ὑπὸ τὴν δεύθυνσιν τοῦ κ. Black τὸν χαρακτήρα τοῦ alert consewalism πρᾶγμα πού ἤλπιζα τότε ὅτι θὰ ἀπέκτα περιεχόμενον ἰδίως ὡς πρὸς τὴν πρώτην λέξιν, σήμερον εὐρίσκω ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ὅσον καὶ ἂν εἶναι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Προέδρου μας Alert εἶναι περισσότερον conservative. Καὶ περισσότερον τοῦ δέοντος. Καὶ βέβαια οὗτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καυχᾶται διὰ τὸν συντηρητισμόν του, ὅπως ἄλλοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ πιστεύουν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ θεωρία ἐσταμάτησε εἰς τὸν Keynes καὶ ἄλλοι εἰς τὸν Cassel, ἡ ζωὴ ὅμως προχωρεῖ καὶ οἱ Διεθνεῖς Ὄργανισμοὶ ἂν δὲν προσαρμόζονται μέ αὐτὴν, ἀποθνήσκουν. Κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου χάρι τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τῶν ἰδεολογικῶν του προλήψεων.

Δὲν πρέπει νὰ ἐπηρεαζώμεθα ἀπὸ τὴν ἱκανοποίησιν πού δοκιμάζομεν ὅλοι οἱ παρακαθήμενοι εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν κάθε χρόνον διὰ τὸ πρᾶγματὶ μέγα ἔργον τῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου. Μέγα, ἀπὸ τὴν σκοπιᾶν τῶν ἰδικῶν μας ἀντιλήψεων. Ἡ ἐπιτυχία τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν δὲν θὰ κριθῆ ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους ἐπιτεύγματα. Θὰ κριθῆ ἀπὸ τὴν ἀποδοτικότητὰ των εἰς δύο σημεία. Πρῶτον εἰς τὸ ἂν θὰ ἠμπορέσουν νὰ ἀποτρέψουν μίαν νέαν οἰκονομικὴν ἀναταραχὴν εἰς τὸν Κόσμον, ἡ ὁποία τὴν φορὰν αὐτὴν θὰ ἔχη τρομακτικὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς συνεπείας. Καὶ ὅταν λέγωμεν «Κόσμον» δὲν πρέπει νὰ περιοριζώμεθα εἰς τὰς οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας πού καὶ εἰς αὐτὰς βεβαίως ὑπάρχει κίνδυνος, ὁ ὅποιος ὅμως εὐκολώτερα ἀντιμετωπίζεται μέ τὴν ἀλληλεγγύην πού κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκδηλοῦται μεταξύ τῶν Μεγάλων τῆς Δύσεως. Ἄλλωστε οἱ δύο Ὄργανισμοὶ μας ἔχουν δημιουργηθῆ βέ-

σει τῶν διδαγμάτων τῆς κρίσεως τοῦ 1929 καὶ εἶναι εὐλογος ἡ ἐλπίς ὅτι μὲ τὰ κριτήρια ποῦ ἐδημιούργησεν ἡ κρίσις αὐτὴ ἡ δρᾶσις των θὰ ἀποδειχθῆ εἰς περίπτωσιν κινδύνου τελεσφόρος. Τοῦτο τουλάχιστον ἀπέδειξεν ἡ μέχρι τοῦδε πείρα, ἡ ὁποία ὅμως δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζεται ὅτι ἔχει ἐπηρεασθῆ καὶ ἀπὸ τὸν παραγωγικὸν μαλθουσιανισμόν τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ τῶν δαπανῶν τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ συνεπῶς δὲν θὰ εἶναι ἀπολύτως κατάλληλος, εἰς περίπτωσιν ἐξομαλύνσεως τῶν διεθνῶν διαφορῶν, ἂν ποτὲ αὕτη ἐπέλθῃ. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου ὑπάρχει ὁ κόσμος τῶν ὑποαναπτύκτων καὶ δι' αὐτὸν ἐπιτρέψατέ μου νὰ εἴπω δὲν ἰσχύουν οἱ κανόνες ποῦ ἐφαρμόζονται εἰς τὸν πρῶτον κόσμον. Ὁ κόσμος αὐτὸς — «ὁ τρίτος κόσμος» — ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς δεκάδας κρατῶν τῶν ὁποίων οἱ λαοὶ δὲν εὐρίσκονται πλέον εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ 1929 καὶ ἤρχισαν ἤδη νὰ μὴ παίζουν παθητικὸν μόνον ρόλον εἰς τὴν διεθνῇ οικονομίαν. Ἡ κρίσις εἰς τὰς τιμὰς τῶν πρώτων ὑλῶν εἶναι πρόβλημα ποῦ ἡμπορεῖ νὰ προκαλέσῃ μεγαλυτέρους κλονισμοὺς ἀπὸ τὰς νομισματικὰς κρίσεις καὶ τὰς κυκλικὰς διακυμάνσεις τῆς κλασικῆς μορφῆς. Φοβοῦμαι ὅτι εἶχε κατὰ μέγα μέρος δίκαιον ὁ κ. Royer ὑποστηρίζων ὅτι ἡ οἰκονομικὴ συγκρότησις τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν δὲν εἶναι προσηρμοσμένη πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑποαναπτύκτων.

Τὸ δεύτερον σημεῖον ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ κριθῆ τὸ μέλλον τῶν Ὁργανισμῶν μας εἶναι ἡ ἐπιτυχία των εἰς τὸ νὰ διατηρήσουν αἱ λεγόμεναι ἐλευθεραὶ χῶραι — καὶ εἰς αὐτὰς περιλαμβάνω καὶ τὸν οὐδέτερον κόσμον — τὴν ἐλευθερίαν των. Καὶ τοῦτο δὲν θὰ κριθῆ — ἄς μὴ εἴμεθα οὔτε αἰσιόδοξοι, οὔτε ἀπαισιόδοξοι — ἐντὸς τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν δύο προσεχῶν ἐτῶν. Εἶναι ἔργον μακρᾶς πνοῆς ἡ προσπάθεια.

Τὰ τελευταῖα ἔτη οἱ Ὁργανισμοὶ μας ἐδημιούργησαν δύο νέους κλάδους τῆς δραστηριότητός των. Τὸν Διεθνῆ οἰκονομικὸν σύνδεσμον καὶ τὴν Διεθνῆ ἔνωσιν ἀναπτύξεως. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἐδικῶν λόγων τῆς δημιουργίας τῶν Ὁργανισμῶν αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ὅλοι ἐπεδοκιμάσαμεν, δὲν θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ σκεφθῶμεν ὅτι ἡ ἰδρυσις των ἀποτελεῖ ὁμολογίαν τῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας καὶ οἱ ἴδιοι θὰ συναντήσουν, ἂν τὸ ἴδιον συντηρητικὸν πνεῦμα ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν δρᾶσιν των;

Ἄλλὰ καμμία προσπάθεια, ἐπανερχομαι εἰς ὅ,τι ἐτόνισα εἰς τὴν ἀρχήν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ χωρὶς τὴν ἐνόρασιν τοῦ μέλλοντος. Τίποτε δὲν εἶναι πλέον θανατηφόρον ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν φαντασίας. Ἡ τύχη ἠθέλησε νὰ συνερχῶμεθα ἐφέτος ὑπὸ διπλοῦν ἄσπερισμόν. Τὴν ἐξέλιξιν ἐνὸς τρομακτικοῦ παιγνιδίου πολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ζατρικίου μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ μίαν ἐσωτερικὴν ἐκλογικὴν μάχην εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας, ἡ ὁποία διὰ πρώτην

Ἑλλάδος, ὥστε τὸ Ἀνώτατον αὐτὸ Ἴδρυμα ἐπαγγελματικῆς κατευθύνσεως νὰ ἐγκατασταθῇ ἐντὸς τοῦ οἰκείου περιβάλλοντος. Διότι τοῦτο ἀποτελεῖ βασικὸν ἐκπαιδευτικὸν κανόνα. Ἡ θέσις τῆς Σχολῆς εἶναι εἰς τὸν Πειραιᾶ, οἰκονομικὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος, πόλιν ἐργασίας καὶ μόχθου, ἀξίαν νὰ ἔχη ἓν τουλάχιστον ἀνώτατον πνευματικὸν Ἴδρυμα.

Ὅταν ὑπεστηρίξαμεν τὴν ἄποψιν ταύτην παρεξηγήθημεν ἀπὸ τοὺς μὲν καὶ ἐκακολογήθημεν ἀπὸ τοὺς δῆθεν φίλους καὶ προστάτας τοῦ Ἰδρύματος! Τὴν μεταφορὰν ἐθεώρησαν μείωσιν τῆς Σχολῆς, ἡμεῖς τὴν εἶδομεν ὡς ἐξασφάλισιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς. Οἱ ἄλλοι ἐφοβήθησαν τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν Ἰδρυμάτων τῆς πρωτεύουσας. Τὴν ἄμιλλαν δὲν ἐφοβήθημεν ποτέ. Ἡ Σχολὴ δὲν ὑπέφερε ποτὲ ἀγωνιζομένη τὸν καλὸν ἀγῶνα εἴτε ἐντὸς τοῦ κέντρου τῶν Ἀθηνῶν, εἴτε τιμωμένη διὰ μεταφορᾶς τῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ. Τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν δυσφήμησιν, τὴν παρεξήγησιν καὶ τὴν ἄγνοιαν ἐφοβήθη κατὰ τὴν ὀλιγόχρονον ἱστορίαν τῆς.

Ἡ Σχολή, χάρις εἰς τὸ νομοθέτημα τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Ν. Μάρτη, ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐξευροῦσα τὸ κατάλληλον κτίριον, εἶναι ἐγκατεστημένη εἰς Πειραιᾶ. Συνδέει πλέον τὴν τύχην τῆς, τὴν ἀνάδειξίν τῆς, ἔτι περαιτέρω, τὴν ὀλοκλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν σκοπῶν τῆς μετὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ Σχολὴ ἔπραξε καὶ θὰ πράξῃ τὸ καθήκον τῆς. Ἀπόκειται εἰς τοὺς Πειραιεῖς νὰ ἐκτελέσουν τὸ ἰδικόν των, συνδέοντες τὴν πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν προαγωγὴν τῆς πόλεως των μετὰ τὴν Σχολήν. Πρέπει ὅλοι οἱ Πειραιεῖς ν' ἀντιληφθοῦν ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου τὴν πολιτιστικὴν καὶ οἰκονομικὴν σημασίαν τοῦ θέματος. Ὁ ὑπογράφων εἶναι εὐτυχῆς, παρ' ὅτι ἐπὶ τόσα ἔτη δὲν συνήντησε τὴν δέουσαν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κατανόησιν, ὅτι ἐπραγματοποιήθη ἓν ὄνειρόν του : ἡ μεταφορὰ τῆς Σχολῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἡ σύνδεσις τῆς μετὰ τὸν Πειραιᾶ, ἡ ζωὴ καὶ ἡ μόρφωσις τῶν νέων ἐντὸς τοῦ οἰκείου περιβάλλοντος, ἡ συστηματικὴ καὶ παιδαγωγικῶς μεγάλης ἀξίας παρακολούθησις των ἀπὸ τῆν μόχθοῦσαν Πειραιϊκὴν κοινωνίαν.

Καθηγητῆς ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

Πειραιεύς, 12 Ὀκτωβρίου 1960